

7.10.2015 / Seppo Ruotsalainen

SIPILÄN HALLITUKSEN KUJANJUOKSU

Ensimmäinen näytös

Pääministeri **Juha Sipilän** johtama hallitus puuttui poikkeuksellisen jyrkällä tavalla työmarkkinaosapuolten sopimusvapauteen tiistaina 8.päivänä syyskuuta 2015. Hallitus esitteli tiedotustilaisuudessaan toimia, joilla se aikoo parantaa kustannuskilpailukykyä viidellä prosentilla. Tarkoitus on saada tuon verran alaspäin nimenomaisesti työn (työvoiman) hintaa, joten leikkaukset kohdistuvat nimenomaisesti työväenluokkaan eli lähinnä palkansaajiin.

Työntekijöiden etuja heikentävät keskeiset ja eniten puhuttavat heikennykset tarkoittavat pyhätyötä ja arkipyhiä eli loppiainen ja helatorstai on tarkoitus muuttaa palkattomiksi vapaapäiviksi. Hallitus esitti ylityökorvausten puolittamista ja peruspalkan lisäksi tulevien sunnuntai- ja ylityökorvausten pienentämistä neljänneksellä eli 75 prosenttiin nykyisestä 100 prosentista.

Sairauspäivistä ensimmäinen tulisi olemaan palkaton ja kahdeksasta seuraavasta maksettaisiin 80 prosentin korvaus. Hallitus oli kiinnittänyt huomion myös "ylipitkiin" lomiin, julkisen sektorin lomat lyhenevät 38 päivästä 30 päivään. Hallitus himoitsee myös työntekijöiden ja toimihenkilöiden lomarahaa. Metallityöväen Liiton puheenjohtaja **Riku Aalto** joutui toimittaja **Timo Haapalan** irvailun kohteeksi rohjetessaan muistuttaa, että rautakourat olivat kamppailleet lomarahan puolesta seitsemän lakkoviikon ajan vuonna 1971.

Kansa osoittaa mieltään

Syyskuun 8.päivän jälkeen tapahtui palkansaajajärjestöjen suurmielenosoitus perjantaina syyskuun 18. päivänä. Sadat tuhannet ihmiset eri puolilta maata viestittivät, että ay-liikkeen ei tule suostua hallituksen esittämiin työehtojen heikennyksiin. SAK:n arvion mukaan mielenosoittajia oli koko maassa 300 000. Ammattiyhdistysväen järjestämään tapahtumaan Helsingin Rautatien torilla osallistui poliisin ilmoituksen mukaan yli 30 000 mielenosoittajaa. Siellä ajoittaisessa kaatosateessa mm. sunnuntai- ja ylityökorvauksiin kohdistuneet leikkaukset todettiin törkeiksi (myös STTK:n puheenjohtajan **Antti Palolan** suulla). Erityistörkeänä pidettiin sitä, että leikkaukset oli uhattu toteuttaa pakkolainsäädännöllä.

Sipilän hallitus asetti sittemmin uhkaavaan sävyyn vaatimuksen, jonka mukaan työmarkkinajärjestöjen on saatava aikaan hallituksen ehdotukselle vaihtoehtoinen yhteinen esitys siitä, miten yritysten kilpailukykyä parannetaan viiden prosenttiyksikön verran. Esityksen jättämisen takarajaksi hallitus asetti maanantain syyskuun 28. päivän kello 16. Ellei vastausta tulisi, hallitus veisi pakkolakeja koskevat esityksensä paria päivää myöhemmin eduskunnan käsiteltäviksi.

Raakaa painostusta

Tässä vaiheessa erityisesti SAK joutui työnantajapuolen, maan hallituksen ja median voimakkaan painostuksen ja ryöpytyksen kohteeksi. Palkansaajajärjestöjen rivejä yritettiin hajottaa väittämällä, että "kaikki muut" paitsi SAK (siis kaksi työnantajaliittoa EK ja Kuntatyönantajat sekä työntekijäliitot Akava ja STTK) olivat jo sitoutuneet 5 prosentin kilpailukykyloikkaan.

EK:n toimitusjohtaja **Jyri Häkämies** unohti tapahtumien tuoksinassa, että hän on yksi asianomainen eli pelaaja muiden pelaajien joukossa. Hän siirtyi pelaajasta erotuomariksi julistaen SAK:n vastaantuloesitykset riittämättömiksi.

Ylen ykkösaamussa 26.9. Häkämies ehdotteli, että työn kustannuksia eli työntekijöiden etuja (kuten sunnuntai- ja ylityökorvauksia, lomarahoja ja pekkaspäiviä) voitaisiin leikata valinnaisesti sekä alakohtaisesti että liittotasolla erikseen. Siis menen, tullen ja palatessa.

SAK tarjosi hallituksen leikkauslistojen vaihtoehtona työväenliikkeen kannalta arveluttavana pidettävät nollatasoiset palkankorotukset vuodelle 2017 ja lisäksi sen, että vuonna 2018 seurattaisiin vuoden 2018 vientisektorin palkankorotuslinjaa (palkankorotukset eivät saisi ylittää tuota linjaa).

Palkansaajien rivit tiivistyvät

Työnantajapuoli ja palkansaajapuoli eivät päässeet yksimieliseen esitykseen ennen Sipilän hallituksen asettamaa aikarajaa. Työntekijäpuolen kannalta kehitys kulki kuitenkin sikäli edulliseen suuntaan, että palkansaajakeskusjärjestöt alkoivat varsinkin SAK:n jättämän esityksen myötä lähestyä uudelleen toisiaan. Ne alkoivat esittää yhdessä yhä selkeämmin vaatimusta, että neuvotteluihin on palattava ja niitä on jatkettava perinteisen kolmikannan pohjalta.

Tämä oli tärkeä lähentyminen, sillä esimerkiksi Akavan puheenjohtaja **Sture Fjäder** antoi jo mielenilmauspäivän keskusteluissa jotenkin ymmärtää, että "tämä oli nyt tässä" ja että lähes tärkein edessä oleva tehtävä olisi viiden prosentin säästöjen löytäminen. STTK:n Antti Palola epäroï, mutta näytti kallistuvan Fjäderin kannan suunnalle. Näytti siis uhkaavasti siltä, että SAK jäisi yksin esittämään ratkaisua edes jotenkin siedettävästä kompromissiratkaisusta.

Ennen Sipilän asettamaa dead linea tapahtui siis palkansaajajärjestöissä uutta lähentymistä ja samalla EK:n Häkämiehen ehdotukset alkoivat tuntua kansan enemmistön korvissa yhä omituisemmilta. EK oli nyt siis vuorostaan jäämässä jonkin verran sivuraiteelle ja sitä oltiin vieroittamassa edes jossakin määrin pois maan hallituksen tähän asti auliisti tarjoamasta rintaruokinnasta.

Päin peetä

Samaan aikaan edellä kuvatun kehityksen kanssa yhteiskunnallisessa keskustelussa alettiin tuoda esiin hallituksen pakkolakipakettiin sisältyviä epäkohtia ja suoranaisia järjestömyyksiä.

Todettiin, että hallitus oli puuttumassa ennen kuulumattomalla tavalla työmarkkinajärjestöjen sopimusoikeuteen ja että hallituksen ehdotukset olivat monilta osin harkitsemattomia ja suorastaan hatusta vedettyjä. Pääministeri Sipilä ehdotti, että olisimme joka päivä töissä 20 minuuttia nykyistä pidempään. Mitä siinä ajassa ennättäisi tehdä eri toimialoilla?

Aina valpas Helsingin Sanomat kysyikin asiaa 20 eri alalla toimivalta työntekijältä (HS 27.9.). Vastaukset vaihtelivat lasten pyllyjen pesemisestä (Perhepäivähoitaja tosin lisäsi, että siinä ajassa ei kyllä ennätä pukea vaatteita takaisin lasten päälle) muutaman lisäpolvion tekemiseen laivatelakan taivutuskoneella (Levyseppä). Nuo tosielämän kertomukset alkoivat muistuttaa HS:n edesmenneen naurattajan "Origon" pakinoita.

Myös ikäviä asioita

Jos edellä mainittua 20 minuutin asiaa olisi kysytty minulta, olisin vakavoitunut ja sanonut, että 20 lisäminuutin aikana työpaikoilla voi tapahtua myös ikäviä asioita. Kaukaisella 1970-luvulla (jolloin toimin Metallityöväen Liiton sosiaali- ja työsuojeluosaston osastosihteerinä Hakaniemessä), sain tietää silloisista työelämää koskevista tutkimuksista, että työtapaturmia sattui eniten työpäivän kahden viimeisen tunnin aikana ja erityisen paljon ylityöajalla. Yhteys työtapaturmariskin ja työntekijän väsymyksen välillä on epäilemättä edelleen ilmeinen. Mikäli Sipilän hallitus ottaisi huomioon tämän tosiasian, se ei ehkä olisi niin innostunut ylityö- ja pyhätyökorvausten leikkaamisesta. Eikä palkansaajan lomarahankaan leikkaaminen tuntuisi kovin mielekkäältä.

Sipilän hallituksen sotkeutuminen työelämän asioihin ja pelisääntöihin näyttää tapahtuvan hyvin lyhytjänteisesti ja jopa lähes hetken mieltäjohteessa pohtimatta sitä mitä seurauksia tällä tai tuolla puuttumisella eli interventiolla on kunkin asian ympärillä oleviin tekijöihin. Hallituksen keskeinen ja lähes ainoa toimintamotiivi näyttää olevan kiire saada leikkauksia aikaan.

Jokainen ay-aktiivi tietää, miten monimutkaisia ulospäin yksinkertaisilta näyttävät asiat saattavat olla ja miten monimutkaista lakisäätöiden ja työehtosopimuspoliittisten muutosten käytäntöön vieminen usein on. Sipilän hallituksen puuttuminen työelämä- ja työmarkkina-asioihin muistuttaa norsun hääräämistä porsliinikaupassa.

Toinen näytös: Pääministeri astelee näyttämölle kahden kättilön taluttamana

Arvostelun kiihtyessä leikkauslistoja kohtaan ja erityisesti palkansaajajärjestöjen yhteistyön jälleen tiivistyessä hallitus ilmoitti yllättäen maanantaina 28.9. muuttavansa esitystään pakottavasta lainsäädännöstä. Pääministeri Sipilä kertoi hallituksen luopuvan ylityö- ja sunnuntaityökorvausten pienentämisestä. Ne tultaisiin korvaamaan leikkaamalla lomarahoja 30 prosentilla. Samalla lomarahat määrättäisiin kaikille pakollisiksi.

Viimeksi mainitusta asiasta syntyikin jo seuraava "haloo". Hallituksen esityksen mukaan lomarahaan olisivat oikeutettuja myös ne, joiden työehdoissa tai työsopimuksissa ei ole mainintaa lomarahosta. Maassa voi olla jopa 25 000 järjestäytymätöntä yrittäjää, joita hallituksen esityksen seurauksena uhkaa iso lasku. Arviolta 225 000 uutta palkansaajaa

alkaisi hallituksen määräyksestä ansaita lomarahaa. Järjestäytymättömien yrittäjien joukosta kohosikin välittömästi hätähuuto: ei kai tämä voi koskea meitä nyt kun ei se ole tähänkään mennessä koskenut.

Pääministeri kiirehtikin nopeasti hätiin. Kun hän maanantaina 28.9. oli esitellyt em. asian, niin jo ylihuomenna eli keskiviikkona 30.9. hän hallituksen tiedotustilaisuudessa eduskunnassa selitti mutkallisten kiemuroiden kautta, että niiden yritysten, jotka nykyisinkään eivät maksa työntekijöilleen lomarahaa ei tarvitse maksaa sitä jatkossakaan. Muut sitä vastoin maksavat sitä entiseen tapaan mutta 30 prosentilla pienennettynä.

Lomarahasta saattaa olla seurauksena pahemman laatuinen soppa ja myös perustuslaillinen ongelma. On ihmetelty (Piia Elonen HS 1.10.), että osasta palkkaa päätetään maan hallituksessa ja eduskunnassa ja osasta työmarkkinoilla. Johan nyt on markkinat! Olennainen peruskysymys on, että hallitus ja eduskunta eivät oikeastaan voi lainkaan puuttua palkan määräytymiseen (lomapalkka on osa kokonaispalkkaa), sillä se on työmarkkinajärjestöjen sopimisuutta.

Kättilötkin hermostuvat

Hallituksen ilmoitusta korvata sunnuntai- ja ylitökorvausten leikkaaminen lomarahan pienentämisellä pääministeri Sipilä perusteli toteamalla, että kaksi kättilöä oli saanut hänet kääntämään päänsä tuossa asiassa. Hän oli seurannut muiden kansalaisten tavoin (myös allekirjoittanut seurasi silmä kovana) kahden Jorvin sairaalan kättilön **Nina Heinikosken** ja **Raakel Shapcottin** haastattelua A-studiossa 16.9. Kättilöiden haastattelu tiivistyi heidän esittämäänsä kysymykseen "Miksi meiltä aina leikataan? ".

On varmaankin ihan paikallaan, että eri naisryhmistä muutkin kuin kauppaopiston naiset "päätäni kääntymään saa" (**Kari Peitsamo**) ja vielä parempi jos tällaista tapahtuu oikeiden asioiden hyväksi myös pääministeritasolla. Mainittujen kättilöiden roolia vähääkään väheksymättä on syytä todeta, että kaikissa yhteiskunnallisissa kriiseissä ja taisteluissa ovat omat sankarinsa ja kättilöt ansaitsevat sankarin viittansa.

He toivat esiintymisellään vielä yhden lisäpiirteen meneillään olevaan leikkauspolitiikkaan. Toinen heistä puhui viiden lapsen äitinä ja sanoi, että hänen perheensä oli joutunut jo aiemmin kärsimään lapsiperheisiin kohdistuneista heikennyksistä ja nyt olivat tulossa vielä heikennykset sunnuntai- ja vuorotyöläisiin.

Hallitushan antaa jotenkin hämäävästi ymmärtää, että sen käyttämät leikkaukset koskevat yksittäisiä henkilöitä tai henkilöryhmiä ja että näin tapahtuu vain (tämän ainoan) kerran. Kättilöiden esiintyminen paljasti, että toisiaan seuraavat leikkaukset kohdistuvat samoihin henkilöihin ja samoihin ryhmiin (perheisiin) kerran toisensa jälkeen ja lisäksi niillä on taipumus osua pahiten heikoimpiin ja puolustuskyvyttömimpiin kansalaisiin.

Perimmäinen syy pääministerin pään kääntöön oli voimistunut yleisen mielipiteen kritiikki, kaduille levittäytyneet kansalaisjärjestöt ja palkansaajajärjestöjen asteittain tiivistynyt yhteistyö - kättilöitä missään tapauksessa unohtamatta. Samalla tapahtumien kulku osoitti, että pakolakeihin, niiden sisältöön ja niiden kumoamiseen voidaan vaikuttaa jatkossakin.

Kolmas näytös: Mitä tapahtuu todella

Lokakuun alku 2015. Tähän mennessä tapahtunut:

Hallitus on todennut pääministeri Sipilän suulla, että Suomi on kustannuskilpailukyvyssä kilpailijamaihin nähden 15 prosenttia jäljessä. Tämä ero aiotaan kuroa umpeen kolmen viitosen politiikalla eli 5+5+5. Ensimmäinen vitonen tarkoittaa yksikkötyökustannusten supistamista viidellä prosentilla. Toinen "kori" tarkoittaa yritysten kustannuskilpailukyyn kohottamista ja kolmas merkitsee äärimallisten, nolaa hipovien tulopoliittisten ratkaisujen tekemistä.

On helppo havaita, että kaikki nuo lohkot suuntautuvat yksipuolisesti palkansaajapuolen etujen heikentämiseen. Asia voidaan tiivistää toteamukseksi: Palkansaajilta otetaan ja yrityksille annetaan. Vaikka hallitus päätti korvata aiemmin esittämänsä sunnuntaillisten ja ylityökorvausten leikkaamisen lomarahallaan heikennyksellä niin itse perusasetelma ei ole muussa suhteessa muuttunut.

Eduskunnan valmisteluun annetun pakkolakipaketin keskeiset kohdat ovat: Loppiainen ja helatorstai muutetaan palkattomiksi vapaapäiviksi, ensimmäinen sairauspäivä on palkaton ja vuosiloma on enintään kuusi viikkoa. Tämän lisäksi yksityisen työnantajan sosiaaliturvamaksua pienennetään 1,72 prosenttiyksikköä.

Etuudet on saavutettu luokkataistelulla

Oikeistolaisesti ajattelevat taloustieteilijät ja poliitikot ihmettelevät, että ammattiyhdistysliike ei ole valmis tinkimään eli luopumaan "edes" osasta saavuttamistaan työelämän parannuksista. Ay-liikkeen johtajilta kysellään, mistä saavutetuista eduista he olisivat valmiit luopumaan eli mistä he olisivat valmiit leikkaamaan. Kysymys on jollakin tavoin absurdi. Puheenjohtaja Riku Aalto vastasikin toimittaja **Jari Korkin** kysymykseen, että ay liikkeen tehtävä ei varsinaisesti ole lähteä neuvottelemaan palkan alennuksista, ja siksi "emme ole ensimmäisinä lähdössä palkkoja leikkaamaan" (Yle 1, Ykkösaamu 3.10.)

Ennen kuin Korkin esittämään kysymykseen voitaisiin vastata, pitäisi vähintäänkin saada vastaus kysymykseen, onko työnantajapuoli sitten valmis luopumaan omista eduistaan palkansaajien hyväksi. Sellaista asiaa kuin muutosturvaa mainostetaan työnantajapuolen myönnytyksenä ja eihän se tietenkään olematonta ole, mutta tavallisesti rankkojen YT-neuvottelujen jälkeen irtisanotulle henkilölle se ei aina kovin suurta konkreettista helpotusta tuo.

Perinteiset taloustieteilijät ja poliittiset päättäjät näyttävät unohtavan, että palkansaajien eri ryhmät ja palkansaajaväestö kokonaisuutena ovat saavuttaneet taloudelliset ja poliittiset etunsa vuosikymmenien ja jopa vuosisatojen aikana jokseenkin yksinomaan työväenluokan ja omistavan luokan välisen taistelun tuloksena.

Ajatellaanpa vaikka Sipilän hallituksen vaatimusta työajan pidentämisestä. Eihän työväen- ja ay-liike voi sellaiseen noin vain suostua. Sipilän hallitus vaatii ay-liikettä ja sen johtoa

toimimaan omaa luontaista tehtäväänsä ja omaa luontoaan vastaan. Ay-liike on luotu työntekijöiden etujen ajamista ja puolustamista varten. Sipilän vaatimus edustaa jonkinlaista suorasukaista "kädet ylös!" - politiikkaa.

Tukea historiasta

Karl Marx (1818–1883) totesi 10-tuntisen työpäivän saavuttamisen (mikä tapahtui ensiksi Englannissa 1800-luvun puolivälissä) olleen pitkällisen omistavan luokan ja työväenluokan välisen enemmän tai vähemmän salatun kansalaissodan tulos (Pääoma 1, suom. 2013, s. 261).

Kansainvälisen työväenliiton Geneven kongressi totesi päätöslauselmassaan vuonna 1866, että "Työpäivän rajoittaminen on ennakkoehto, jota ilman eivät tule onnistumaan mitkään työläisten aseman parantamisen tai heidän vapauttamisensa yritykset" (em. teos s.275).

Mainittu kongressi asetti päätöksessään vaatimuksen työpäivän rajoittamisesta lainsäädännöllistä tietä 8 tuntiin. Nykypäivänä kansainvälisen työväen- ja ammattiyhdistysliikkeen vaatimus taloudellisesti pisimmälle edenneissä maissa on työpäivän rajoittaminen kuuteen tuntiin päivässä.

Sipilän johtaman hallituksen vaatimukset palkansaajien työajan pidentämisestä ovat yritys kääntää historian pyörää väärään suuntaan eli taaksepäin. Työväen- ja ammattiyhdistysliike eivät voi suostua tällaisiin "askelmerkkeihin" eivätkä "kilpailukykyloikkiin", koska muitakin keinoja on kilpailukyvyyn kohottamiseksi.

Ay-liike paineiden keskellä

Miten palkansaajajärjestöt ovat selviytyneet Sipilän hallituksen ja työnantajien viimeaikaisessa ristitulella? Vaikka itsekritiikin aiheita on, nuo järjestöt ovat onnistuneet tähän mennessä voimakkaiden kansalaisliikkeiden tukemina saavuttamaan määrättyjä torjuntavoittoja. Sipilän hallitus on joutunut perääntymään sunnuntailisien ja ylityökorvausten leikkauksista sekä muuttamaan alun perin pysyväksi aikomansa pakkolakiin määräämiskäiseksi eli kolme vuotta voimassa olevaksi (hallitus toivoo, että lakipaketti menisi määräämiskäiseksi helpommin läpi eduskunnan perustuslakivaliokunnassa).

Metallityöväen Liitto ei katso voivansa hyväksyä aikoinaan kamppailemansa ja sittemmin myös muille ryhmille kelvanneen lomarahen pienentämistä (johon lisäksi liittyy suuria ristiriitoja yrittäjäkentässä). Puheenjohtaja Riku Aalto on perustellut kielteistä kantaa sillä, että lomapalkka on osa palkkaa ja niin Metalli kuin SAK:kin suhtautuvat torjuvasti palkkojen alentamiseen.

Joku kolumnisti (nyt en muista kuka) kirjoitti, että kokenut kehäkettu, SAK:n puheenjohtaja **Lauri Lyly** antoi järjestönsä vaihtoehtoesityksellä pääministeri Sipilälle oppitunnin. Lyly ehkä vei vastapelaajaansa jalkapallotermein ilmaistuna "kahville" tekemällä tarjouksen josta toinen osapuoli ei voinut kieltäytyä. Tämä siirto varsinkin nollasopimuksen osalta tapahtui aivan "paitsion" eli paitsioon joutumisen rajoilla, siis työnantajan kenttäpuoliskolla, mutta koska tuomarin (palkansaajaväen) pilli ei soinut, tilanne jäi voimaan.

Mikä tämä tilanne sitten on? Vastausta annettaessa on muistettava, mistä tässä on kysymys. Kysymys on siitä, että SAK:n esitys on vaihtoehtoesitys hallituksen pakkolakipaketille. Ellei hallitus vedä pois pakkolakejaan, nollasopimuslinja ei sido myöskään palkansaajajärjestöjä. Työnantajien EK vaatii seuraavan palkkaneuvottelukierroksen käymistä liittotasolla. Se voi merkitä rauhattomuutta työmarkkinoilla syksyllä 2016 ja sen jälkeen. Ota tai jätä.

Neuvottelut jatkuvat, pakkolait peruutettava

Tällä hetkellä työmarkkinajärjestöjen edustajat jatkavat neuvottelujaan lähinnä suljettujen ovien takana etsien edelleen vaihtoehtoja Sipilän hallituksen ehdotuksille. Melko omituista on, että hallitus toi pakkolakipaketinsa eduskuntaan, vaikka työmarkkinajärjestöt neuvottelevat vaihtoehtoista noille esityksille.

Jos nykyvaiheesta jotakin myönteistä etsii, se on ehkä se, että pääministeri Sipilän seikkailupolitiikasta ja suoranaisestä sanelulinjasta ollaan vähitellen palaamassa edes joten kuten yhteisen neuvottelupöydän ääreen. Samalla pakkolakien käsittely etenee eduskunnassa. Kuluu kuitenkin vielä kuukausia ennen kuin hallituksen täsmennetyt esitykset ovat valmiita annettaviksi eduskunnalle. Hallituksen esitykset menevät eduskunnan perustuslakivaliokunnan tarkastettaviksi.

Perustuslakivaliokunta ja sen vasemmistoliittolainen puheenjohtaja **Annika Lapintie** ovat nyt todella paljon vartijoina ratkoessaan Sipilän hallituksen toimia suhteessa työmarkkinajärjestöihin. Ensimmäinen iso kysymys on, onko hallituksen puuttuminen työmarkkinajärjestöjen sopimusvapauteen perustuslain vastainen.

"Sitten kun tämä kriisi päättyy..."

Talouspoliittisessa keskustelussa kansalaisia houkutellessaan taloudellisiin ja sosiaalisiin uhrauksiin mm. uskottelemalla, että esim. taloudelliset ja sosiaaliset leikkaukset tekevät kipeää "lyhyellä aikavälillä", mutta "pidemmällä aikajänteellä" tilanne normalisoituu. Tuollaiseen väitteeseen sisältyy sellainen piilotettu "lupaus", että palkansaajat ja eläkeläiset tulevat saamaan nyt kokemansa menetykset takaisin sitten kun "paremmat ajat" koittavat. Tuollaisen "yhden vaihtoehdon" ("mistä olet valmis leikkaamaan"?) oloissa yksi jos toinenkin alkaa miettiä, mistä saavutetusta edusta hän voisi luopua "yhteisen edun" nimissä.

Tämän hetkessä taloutta koskevassa keskustelussa on alettu ihmetellä yhä enemmän talouskriisin pitkittyneisyyttä. Aihetta ihmettelyyn onkin. Kriisi on jatkunut akuutissa muodossaan jo seitsemän vuotta eli amerikkalaisen investointipankin Lehman Brothersin konkurssiin ajautumisesta vuodesta 2008 lähtien. Perinteisessä porvarillisessa talouspoliittisessa keskustelussa uskotaan kuitenkin edelleen sitkeästi, että kapitalismi palauttaa itsensä takaisin normaaliksi. Syvällistä kriisiä yritetään ratkaista perinteisillä porvarillisilla keinoilla eli ennen muuta työvoiman arvoa alas painamalla.

Kyseessä saattaa kuitenkin olla marxismin klassikoiden analysoima maailmanhistoriallinen ristiriita tuotantovoimien ja niiden omistussuhteiden välillä. Sellaisen kriisin ratkaisemiseen eivät perinteiset niin sanotut "rakenteelliset uudistukset" (ts. palkkoihin ja sosiaaliturvaan kohdistuvat "uudistukset" riitä). Syvällisen kriisin ratkaisemiseen tarvitaan yhteiskunnan

rakenteellisia muutoksia ilman lainausmerkkejä. On ilmeistä, että esimerkiksi parhaillaan päälle vyöryvää pakolaisongelmaa ei pystytä ratkaisemaan perinteisin yksityiskapitalistisin toimenpitein, joiden viimeksi mainittujen tärkein tavoite on taloudellisen voiton hankkiminen.